

FOLKETINGET

Rejserapport fra Grønlandsudvalgets rejse til Nuuk

Tid: Den 20.-26. august 2021
Sted: Nuuk
Deltagere: Formand Aaja Chemnitz Larsen (IA), næstformand Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU), Kasper Roug (S), Thomas Jensen (S), Christoffer Aagaard Melson (V), Karsten Hønge (SF), Christian Juhl (EL) og Søren Søndergaard (EL)
Ledsaget af: Lis Grønnegård Rasmussen (udvalgschef) og Jesper Thinghuus (udvalgssekretær)

14. september 2021

1. Formål

Formålet med rejsen var at styrke udvalgets kendskab til det grønlandske samfund. Herunder grønlandsk politik, økonomi, uddannelse og erhvervsudvikling, hvor udvalget besøgte og mødtes med en række centrale personer og organisationer. Samtidig ønskede udvalget at besøge og mødes med de statslige myndigheder i Grønland, hvis områder Folketinget lovgiver om.

2. Referat fra besøget

Der var en række gennemgående temaer for de møder og besøg, der indgik i programmet:

- Justitsområdet i Grønland
- Forsvars- og sikkerhedspolitik i Arktis
- Økonomi og erhvervsudvikling i Grønland

Vær opmærksom på, at referatet fra rejsen ikke er en fuldstændig gennemgang af hvert enkelt møde under opholdet, men er søgt tematiseret, så det giver med en overordnet opsamling på de vigtigste tilbagemeldinger fra møderne.

Efter rapporten er vedlagt en række af de præsentationer, som udvalget fik under opholdet.

2.1 Justitsområdet

I programmet for turen indgik møder med og besøg hos:

- Retten i Grønland

- Grønlands Landsret
- Grønlands Politi
- Kriminalforsorgen og den nye anstalt i Nuuk
- Landsforsvareren i Grønland

Besøg ved domstolene og Landsforsvareren

Udvalget fik bl.a. en introduktion til retsinstitutterne i Grønland. Grønlands Domstole består af:

- Fire kredsretter
- Retten i Grønland
- Grønlands Landsret

Kredsretterne og Retten i Grønland er første instans, mens Landsretten er anden instans.

Kredsretterne behandler de borgernære sager som kriminalsager, familieretlige sager, dødsboskiftesager og fogedsager

Retten i Grønland, som blev etableret i 2010 som led i retsreformen, behandler de mere juridisk komplicerede sager, som f.eks. sager vedr. konkurs, betalingsstandsning, gældssanering m.v.

Ved domsafsigelser i kriminalsager i Grønland følger man et såkaldt gerningsmandsprincip, hvor den dømtes personlige situation tages i betragtning samtidig med, at man forsøger at tage hensyn til et strafprincip, som man kender i Danmark.

Straf omtales ikke i den grønlandske kriminallov, og man arbejder ikke med strafferammer. I stedet opererer man med foranstaltninger.

Foranstaltninger fastsættes på baggrund af en ligelig hensyntagen til grovheden af den begåede kriminalitet og til gerningsmandens personlige forhold.

I Landsretten har man dommere med juridisk uddannelse, men det er ikke tilfældet ved kredsretterne og Retten i Grønland. Derfor findes der en særlig 2 årig kredsdommeruddannelse, som Retten i Grønland står for. Der er i øjeblikket oparbejdet en sagspukkel p.g.a. covid-19 og nogle af kredsdommerne når snart pensionsalderen, så Retten i Grønland håber på at kunne starte en ny kredsdommeruddannelse op om et år.

Der mangler ligeledes juridisk uddannede forsvarere og ved mødet hos Landsforsvareren i Grønland fik udvalget præsenteret den forholdsvis nye trekvartårige forsvareruddannelse, som Landsforsvareren står for.

Der er i øjeblikket 18 forsvarere i Grønland og deres forsvarerhverv er et deltidsjob. På mødet forklarede Landsforsvareren, at det er et problem, at forsvarerhvervet ikke er borgerligt ombud, hvilket betyder, at man kun får betaling for den leverede arbejdstid og ikke den faktiske tid, man er bortrejst for at udøve forsvarerhvervet. Det går ud over forsvarernes civile arbejde.

Ved besøget hos domstolene var et af budskaberne, at retternes it-system ikke er up to date og ikke på niveau med det, man har ved domstolene i Danmark. Det er 30 år gammelt og bryder jævnlige ned. Budskabet var, at de grønlandske retter bør tænkes med allerede fra starten, når Domstolsstyrelsen tager en beslutning om at indføre nye it-systemer. Man skal dog være opmærksom på, at man ikke uden videre kan udrulle de danske it-systemer p.g.a. den forskellige lovgivning, der findes i Grønland og Danmark.

De forældede it-systemer og den manglende digitalisering går igen, når det gælder tinglysningssystemet, hvor registrering i tingbogen i dag sker manuelt i papirtingbøger. Budskabet fra Retten i Grønland var, at et digitalt tinglysningssystem vil medføre store administrative lettelser og væsentlig kortere sagsbehandlingstider.

Besøg hos Politiet

Grønland er formentlig verdens største politikreds og den grønlandske geografi med store afstande og ingen vejforbindelser mellem byerne sætter nogle helt særlige krav og arbejdsvilkår for politiets 246 fuldtids- og 90 deltidssansatte medarbejdere.

Grønlands Politi er repræsenteret i hele Grønland med i alt 18 politistationer i byerne langs Øst- og Vestkysten. Administrativt er Politiet opdelt i tre søjler:

- Anklagemyndigheden
- Stabssøjlen
- Politisøjlen.

I hver søjle er der en overordnet leder og sammen med politimesteren udgør de den øverste ledelse for hele politikredsen.

På mødet blev udvalget orienteret om, at Grønlands Politi også varetager en række civile opgaver, som politiet i Danmark ikke har med at gøre og som kunne varetages af de kommunale myndigheder, så de ikke lægger beslag på politiets ressourcer. Det gælder f.eks. udstedelse af pas og kørekort samt faderskabssager.

Udvalget blev orienteret om, at mængden af personfarlig kriminalitet generelt er højt i Grønland og væsentligt højere end i Danmark og på Færøerne. Antallet af anmeldelser er ca. dobbelt så højt som i Danmark set i forhold til indbyggertal, og næsten 50 pct. af alle anmeldelser handler om personfarlig kriminalitet. Særligt husspektakler ligger på et højt niveau og Politiet i Grønland har omkring 3.000 udrykninger om året.

Selv mord er et stort problem, som påvirker de betjente, der tager imod opkald fra selvmordstruede personer, eller som kommer ud og finder en person, der har begået selvmord.

Politimesteren sagde i den forbindelse, at der er behov for en opstramning af den grønlandske våbenlov, som er en folketingslov. Alderskrav bør strammes op og der bør indføres krav om aflåsning af våben.

Et område, der er blevet forbedret gennem de senere år, er antallet af kommunefogeder i bygderne. Aktuelt findes der 62 kommunefogeder og der mangler kun 5. Under besøget i bygden Kapisillit fik udvalget lejlighed til at møde en af kommunefogederne, som orienterede om sit arbejde.

Derimod er problemet med den forskellige aflønning i Grønland af betjente fra Grønland og betjente, der kommer til fra Danmark, ikke fuldstændig løst. Selvom de grønlandske betjente nu får et udligningstillæg, er der stadig en ulighed m.h.t. pensionsoptjening, hvor de grønlandske betjente er stillet ringere end de tilkaldte danske. Budskabet fra Politiforeningen og politimesteren var, at politibetjente burdes aflønnes ens inden for Rigsfællesskabet.

Møde med Kriminalforsorgen og besøg ved anstalten i Nuuk

Udvalget besøgte den nye anstalt i Nuuk, som blev åbnet i 2019 og som er den eneste i Grønland, der har et lukket afsnit.

Under besøget havde udvalget lejlighed til at mødes med Kriminalforsorgen og nogle af anstaltsbetjentene.

I 2020 blev der indgået en aftale om et lønløft til de grønlandske anstaltsbetjente, så der blev sikret ligeløn mellem grønlandske og danske anstaltsbetjente og det har betydet, at man stort set har fået løst rekrutteringsproblemerne. Således er nu 41 ud af 46 stillinger besat.

Kriminalforsorgen har ligesom hos domstolene brug for en modernisering af it-systemerne. Budskabet var, at alt for meget skal registreres manuelt.

Ved mødet blev udvalget orienteret om, at tendensen blandt de indsatte er, at de er blevet mere voldelige og mere antiautoritære. Det påvirker anstaltsbetjentene, hvor man oplever en øget forekomst af PTSD.

2.2 Forsvars- og sikkerhedspolitik i Arktis

Gennem de senere år er Arktis, og herunder Grønland, kommet højt på den internationale forsvars- og sikkerhedspolitiske dagsorden.

Som en konkret reaktion på dette vedtog Folketingets forsvarsforligskreds i begyndelsen af 2021 en Arktis kapacitetspakke, der udmønter 1,5 mia. kr.,

der skal styrke Forsvarets kapaciteter i Arktis og Nordatlanten, således Forsvaret bliver bedre til at følge og overvåge de stigende militære aktiviteter i området.

I Grønland indebærer det f.eks., at Forsvaret skal kunne overvåge områderne i og omkring Grønland med langtrækkende droner og via satellitter.

Udvalget fik under opholdet i Nuuk en orientering om Forsvarets eksisterende og kommende kapaciteter i Grønland ved et møde med Arktisk Kommando (AKO). Her fortalte AKO også om deres indsats og gode samarbejde med Politiet, lokale myndigheder og private aktører på Search And Rescue (SAR) området.

Den øgede interesse for Arktis ses også ved den nylige etablering af NASIF-FIK (Center for Udenrigs- og Sikkerhedspolitik) ved Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet). Centeret har til formål at styrke den udenrigs- og sikkerhedspolitiske viden i Grønland og at forbinde forskere og praktikere med internationale netværk. På lidt længere sigt vil centeret også gerne rådgive beslutningstagerne i Grønland om udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold.

I forlængelse af det havde udvalget et møde med ledelsen og sekretariatet for International Arctic Hub (IAH), der finansieres i et samspil mellem Grønland og Danmark og som har til formål at sikre, at viden og forskning i og om Grønland forankres lokalt og kommer det grønlandske samfund til gavn. IAH ønsker at være en platform, der koordinerer aktiviteter inden for forskning, uddannelse, internationalt samarbejde, formidling til samfundet, samarbejde mellem forskere og erhvervsliv og forvaltningssamarbejde.

2.3 Økonomi og erhvervsudvikling

Udvalget havde under opholdet i Nuuk møder med Grønlandsbanken, Grønlands Erhverv, Sermersooq Erhverv samt et møde med Kalaallit Airports (KAIR) og Visit Greenland. Her fik udvalget et indblik i den økonomiske situation og erhvervsudvikling i Grønland.

Grønlands økonomi har generelt klaret sig udmærket gennem covid-19 perioden. Det ser ud til, at BNP vil vokse med 2-2,5 pct. i 2021. Væksten drives bl.a. af anlæggelsen af nye lufthavne i Nuuk og Ilulissat, men også af nye boliger. Ikke mindst i Nuuk, hvor kvadratmeterpriserne er steget meget de senere år til over 30.000 kr.

Skal udviklingen fastholdes, fortalte Grønlandsbanken, at det er afgørende, at der gennemføres reformer, så uddannelsessektoren og det sociale område får et løft. Alt for få af Grønlands unge gennemfører en uddannelse.

Et lignende budskab kom fra Grønlands Erhverv, som lagde vægt på, at det er afgørende for virksomhederne at have adgang til stabil og veluddannet arbejdskraft, samt at det politiske system sørger for stabile rammebetingelser for de, der vil investere i Grønland. Aktuelt er der imidlertid en stor mangel på arbejdskraft inden for især byggeriet og der er reelt ingen ledighed. Erhvervslivet efterspørger i høj grad en Fast Track ordning, så det bliver smidigt at rekruttere udenlandsk arbejdskraft.¹

Grønlands Erhverv pegede endvidere på, at den store offentlige sektor, og at det offentlige konkurrerer med private aktører, er en udfordring for det økonomiske udviklingspotentiale, som kalder på reformer og effektiviseringer af den offentlige sektor.

Der har været et godt samarbejde mellem Grønlands Erhverv og Naalakkersuisut om hjælpepakker under pandemien, og det vigtigste erhverv, fiskeriet, som står for 93 pct. af Grønlands eksport, har ikke været lukket ned. Turismebranchen har været hårdt ramt, men aktørerne inden for det erhverv har været gode til at omstille sig undervejs.

Turismeerhvervet bidrager endnu ikke så meget til den grønlandske økonomi, men det er en branche med stort potentiale, ikke mindst inden for såkaldt adventure tourism, som ifølge Visit Greenland er den hurtigst voksende turismegenre. På globalt plan forventes denne form for oplevelsesturisme at vokse med 20 pct. om året i de kommende 7-8 år og Visit Greenland og Kalaallit Airports understregede i den forbindelse, at det er meget vigtigt, at Grønland brandes som turistdestination, når verden begynder at åbne igen efter covid-19.

Skal turismen i Grønland udvikles, skal der, udover branding, også investeres i bl.a. overnatningskapacitet sideløbende med, at infrastrukturen udbygges. Det sidste er i gang med anlæg af nye lufthavne i Nuuk og Ilulissat, hvilket vil sænke billetpriserne betragteligt og dermed gøre det mere attraktivt for turister at tage til Grønland. Lufthavnene i Nuuk og Ilulissat forventes at stå færdige i 2024.

3. Opfølgning

På baggrund af de møder og besøg udvalget havde under opholdet i Nuuk, kan udvalget overveje at følge op på disse fokuspunkter:

- Digital tinglysning, som udvalget kan holde et møde med justitsministeren om.

¹ Bemærk, at efter hjemkomst fra turen har Naalakkersuisut og Regeringen indgået aftale om en Fast Track ordning med virkning fra 24. september 2021

- IT systemer hos justitsområdet i Grønland, som udvalget kan holde et møde med justitsministeren om – evt. sammen med forrige punkt.
- Selvstændighed og økonomi, hvor det kan overvejes at indhente en eller flere eksterne eksperter til vurdering af Danmarks eventuelle økonomiske forpligtelser over for et selvstændigt Grønland.
- Samarbejdsaftalen fra 1990 om statstjenestemænd, hvor udvalget kan rette fokus på statens ansatte i Grønland og forskellene mellem grønlandsk og tilkaldt dansk arbejdskraft.
- Arbejdstilsynet og arbejdsmiljø og statens ansvar på dette område, som udvalget kan rette mere fokus på.
- Arctic Hub, som udvalget kan mødes med igen foråret 2022 for at få en status for deres arbejde.
- Begynde at holde faste møder med Inatsisartut fra begyndelsen af 2022.

Bilag

- Turens program
- Oversigt over indholdet i Den Arktiske Kapacitetspakke
- Organiseringen af Grønlands domstole
- Grønlands Politis strategi
- Præsentation vist af Visit Greenland
- Præsentation vist af Kalaallit Airports
- Præsentation vist af Grønlandsbanken
- Præsentation vist af Grønlands Erhverv